

Mgr. Petra Peldová:

Evaluation in English News Discourse / Vyjadřování hodnotících postojů v anglickém novinovém diskurzu

Filologie – Anglický jazyk. Ústav anglického jazyka a didaktiky, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2017

Oponentský posudek disertační práce

V pozadí disertační práce Petry Peldové je teze Hunstonové a Sinclaira (2000: 75), kteří považují evaluaci za ústřední funkci jazyka. Práce se soustřeďuje na britský novinový diskurs a jejím cílem je jednak popsat prostředky vyjadřování evaluativního jazyka v tomto žánru, jednak srovnat distribuci těchto prostředků ve dvou pojetích novinového diskursu, v bulvárním tisku (tabloids) a „seriózním“ tisku (broadsheets). Po úvodní kapitole je práce rozvržena do pěti hlavních částí.

V prvních dvou nastiňuje autorka teoretický rámec, o který se opírá. V kap. 2 **Defining Evaluation** probírá funkce evaluace (Thompson, Hunston, 2000) a prostředky, kterými je komunikována, tj. lexikální (slova s evaluativním významem), gramatické (konstrukce s evaluativní implikací) a textové (výstavba textu s evaluativním významem). V kap. 3 **Individual Approaches** pak autorka rozebírá Appraisal Theory (White, 2005) a v rámci ní „appraisal system“ (attitude, graduation a involvement), z čehož největší pozornost je věnována postoji (attitude), jehož tři složky jsou subsumovány do dvou kategorií, opinion (appreciation, judgement) a emotion (affect). S těmito dvěma kategoriemi pracuje v empirické části. Dále je popis doplněn o tzv. „parameter based framework“ Bednarekové, zahrnující parametry (aspekty) evaluace jako hodnocení z hlediska srozumitelnosti, ne/očekávanosti, humornosti atd. Klíčový pro empirickou část je popis gramatických vzorců (Hunston, Sinclair, Francis), lokální gramatiky (frazologie) a jejich vazba na evaluaci. Poslední teoretický oddíl třetí kapitoly načrtává problematiku novinového diskursu.

Relativně krátká kap. 4 **Corpora and methodology** popisuje složení obou (malého a velkého) korpusů vytvořených pro účely práce ze stejných zdrojů (tři online bulvární „tabloids“ a tři seriózní „broadsheets“). Rozbor výsledků je prováděn ve dvou krocích. V kap. 5 **Small Corpus Analysis** jsou na malém (zahřívacím) korpusu vymezeném obsahově (negativní téma „muslimský fanatik“ a pozitivní téma „dítě“) analyzována klíčová slova a manuálně vyhledávány a srovnávány lexikální evaluativní položky v „negativním“ a „pozitivním“ subkorpusu (a v rámci každého rozdíl mezi bulvární a seriózní složkou). Ukázalo se, že evaluativní interpretace často závisí na kontextu (položky nelze posuzovat izolovaně) a že evaluativní kategorie se prolínají. Dále se ukázalo, že z 363 výskytů zjištěného evaluativního lexika téměř 2/3 připadají na tabloids, z toho nejvíce na „negativní“ subkorpus, přičemž kategorie opinion převažuje nad emotion. Evaluativní položky tvoří téměř z poloviny adjektiva, o zbytek se dělí substantiva (s mírnou převahou) a slovesa.

Protože evaluativní role adjektiva nebyla v novinovém diskursu zkoumána, jádrem práce je v kap. 6 **Pattern Analysis** extrakce a rozbor lexikálně-gramatických adjektivních vzorců ve „velkém“ korpusu (blíže neurčených článků). Autorka hledala v textech 6 „non-graded adjectival patterns“ (u vzorce 1 s 5 variantami, u vzorce 3 se dvěma) a 3 „graded adjectival patterns“. Cílem bylo stanovit distribuci vzorců (v tabloids, broadsheets a celkem, v poměru na počet slov) a distribuci vzorců/adjektiv v kategoriích emotion a opinion. Souhrnný rozbor výsledků této kapitoly je součástí závěrečné kap. 7 **Conclusions**. Z 1179 výskytů vzorců 52.6 % připadá na broadsheets. Autorka přitom zjistila, že některé non-graded a graded vzorce se překrývají, a proto je sloučila („unifikace“). Do celkových výsledků se to nicméně nepromítlo. Dále se ukázalo, že většinu evaluace obstarávají 3 vzorce (dva z nich převažují v broadshhets, jeden v tabloids). Autorka také objevila některé modifikace vzorců oproti literatuře. Z obecně vyššího zastoupení evaluativních vzorců v broadsheets tvořila většinu kategorie opinion, podobně u tabloids, i když v nich bylo položek emotion více než v broadsheets. Celkově tedy převažuje kategorie opinion. Z deseti nejčastějších adjektiv ve vzorcích v broadsheets byl pouze jedno „emotivní“, u tabloids to byly čtyři. Podkapitola **General conclusions** shrnuje celkové výsledky z obou fází výzkumu.

Poznámky ke kapitolám. V kap. 2 a 3, **Defining Evaluation** a **Individual Approaches**, se autorka opírá o práce několika klíčových autorů (zejm. Bednarek, Hunston, Sinclair, Martin, White) a na jejich základě buduje celou koncepci své práce. Zároveň ale odkazuje na řadu dalších autorů,

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

ÚSTAV ANGLICKÉHO JAZYKA A DIDAKTIKY

takže práce má dostatečně širokou teoretickou bázi a působí vyváženě a přesvědčivě. V kap. 4 Corpus and Methodology vládne trochu zmatek v označení „small corpus“ a „subcorpus“ (viz s. 61: „comparability of the two small corpora“). Je to způsobeno tím, že „small corpus“ se dělí na dva subkorpora, „pozitivní“ (Baby) a „negativní“ (Qatada), a každý z nich na složku bulvární (tabloid) a seriózní (broadsheet). Formulace „The Baby corpus was downloaded on the day“ (str. 60) je nepřesná, napřed musely být „downloaded articles“, pak vytvořen subkorpus. Technická poznámka: označení novin the Guardian jako „broadsheet“ (str. 59) už neplatí, The Guardian přechází na tabloid format (a ani v současné době nejde o broadsheet, má údajně tzv. berlínský formát). Obě kategorie novin bude třeba rozlišovat jinak než na základě formátu. Při popisu KeyWord analysis (teprve dodatečně se čtenář doví, že jejím smyslem je „detecting evaluation laden lexis“, s. 94) mě zarazilo, že jako referenční korpus při rozboru subkorpusu Tabloid Qatada soužil Broadsheet Qatada. To není šťastné vzhledem k tomu, že texty v tabloids a broadsheets jsou na stejné téma (nemyslím, že jde o „reference corpus of some suitable kind“, s. 61). Jejich srovnání z hlediska keywords musí být nutně nefektivní a není divu, že tato analýza toho mnoho neukázala. Stačilo by kontrastovat Qatada články a Baby články a výsledky by byly (možná) zajímavější. Vadí mi i určitá nerovnováha v kvantitativním složení obou subkorpusů: proč je broadsheet subkorpus Baby systematicky větší než Qatada (celkově o 1266 slov, 31%, tedy téměř o 1/3)? To se docela dobře mohlo promítnout do výsledků. Využití AntConcu na „malém korpusu“ není jasně specifikováno, resp. teprve z poznámky pod čarou (52) vyplývá, že byl pomocí něj vytvořen seznam slovních tvarů. Předpokládám, že ten pak autorka procházela a hledala evaluativní položky? V sekci 4.2 The large corpus and methodology se při popisu skladby korpusu mluví o „iso-lexical“ přístupu (str. 63). Proč je pak tabloidová část menší o 11 817 slov? To je víc, než má celý „malý korpus“ (9488 slov) dohromady. Určitě nemohlo být těžké stáhnout rozdíl mezi oběma částmi velkého korpusu na desítky slov. Velký korpus je specifikován kvantitativně a časově, ale nikoli obsahově. Kdyby byly články vybírány i podle obsahu, mohl výzkum bohatší. Ocenil bych také přesnější popis metody (nejen, že „Since the patterns comprise both lexical items and word classes, the large corpus had to be morphologically tagged“ s. 64). Zadávala autorka při vyhledávání vzorců konkrétní adjektiva (na základě seznamu tokens) nebo jen slovnědruhový popis vzorce?

V kap. 5 Small corpus analysis je, jak bylo zmíněno, použita Keyword analysis, ale pouze u subkorpusu Qatada. Nicméně i když tato analýza nebyla příliš přínosná, bylo by konzistentní provést ji i u druhého subkorpusu Baby, zvláště je-li KW rozbor popsán jako „a starting point“ (str. 60). V Tabulce 5-2 je jako lexikální keyword uvedeno *house*. V kvalitativním rozboru užití tohoto slova (s. 69-70) nicméně figuruje i slovo *home*, které v tabulce není. Nikde jsem nenašel vysvětlení proč tato extenze. Pokud má *home* stejnou keyness jako *house*, mělo by to být uvedeno v tabulce. Jestliže nesplňuje hranici statistické významnosti pro keywords, nevím, proč se tu objevuje. Pokud jde o skupinu slov podrobněji rozebíraných na s. 69-75, není docela jasné, podle čeho jsou vybírána a řazena (ani abecedně, ani podle míry emotivity/evaluativnosti: *anger*, *fear* až téměř na konci), prolínají se tu lexikální a gramatická slova, některá lexikální slova z keywords probírána nejsou vůbec (*surrounding*), naopak jsou tu slova, která mezi 27 keywords chybí (*out*, *home*). Proč je *ex-* řazeno mezi lexikální slova, jde-li o prefix? Když srovnávám položky v sekcích 5.1.2.1 Emotion a 5.1.2.2 Opinion, nemohu se ubránit dojmu, že hranice mezi nimi je arbitrární. Proč jsou např. sloveso *kick out* nebo *boot out*, která mi připadají přinejmenším stejně emotivní jako *want*, řazena mezi položky „opinion“? Podobně proč na seznamech, ať už emotion nebo opinion, chybí slovo jako *protest* (příklad (40)), které vyjadřuje postoj explicitněji než např. *chalk up* nebo *win*. Slovo *dodge* je uvedeno jako adjektivum (Tabulka 5-8), ale jde o gerundium (příklad (50)), Proč je sloveso *blast* v kategorii opinion, zatímco jeho synonymum *fume* v emotion? A proč v opinion seznamech najdeme *terrorist* jako adjektivum, ale nikoli jako substantivum (viz příklad (43)). Jaká byla vodítka pro odlišení emotivních a postojových položek od neevaluativních nebo pro odlišení emotion a opinion? Představují slova „to confess“ (s. 97) a „flutter“ (Punters who have had a flutter on the royal name, s. 93) skutečně „opinion“?

V kap. 6 Pattern Analysis mě už při prvním čtení napadlo, že i přes označení non-graded adjectival patterns se v nich adjektivum může vyskytovat i v komparativu, pokud to sémantika dovoluje (např. *it is harder for students to find a practical job*). Non-graded rovná se zde „default“

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

ÚSTAV ANGLICKÉHO JAZYKA A DIDAKTIKY

tvár. Na to autorka reaguje až v samotném závěru (viz unifikace). Rád bych věděl, zda chápání „non-graded“ jako „positive form of the adjective“ nemohlo ovlivnit výsledky vzhledem k tomu, že autorka operuje pouze termíny token a type, ale nikoli lemma (a type a lemma, jak víme, není totéž). Je ale možné, že metoda a syntax vyhledávání zachytily i ne-pozitivní formy adjektiv ve vzorcích. Např. u pattern 1a se píše, že zahrnuje 57 types a 244 tokens (s. 112) – znamená to, že v Tabulce 6-4 je 57 různých adjektiv? To se z tabulky, ani z textu explicitně nedovíme stejně jako kolik různých adjektiv je v broadsheets a tabloids. Když jsem adjektiva v tabulce pracně spočítal, vyšel mi počet 58. Přitom vzorce jsou jinak popisovány systematicky a velmi podrobně. Zmiňuji proto jen některé drobnosti. V Tabulce 6-8 v kolonce *Thing evaluated* se jako možnost uvádí „finite clause“. Jedná se zřejmě o omyl. Pokud jde o zobecňující tvrzení, že některá adjektiva se v tomto vzorci užívají pouze s jednou předložkou (str. 119), byl bych opatrný - např. *prudent* se užívá jak s *of*, tak s *for*. V názvu oddílu 6.1.4 Pattern 1d (s. 123) chybí v zápisu vzorce sloveso mezi substantivem a adjektivem. V oddílu 6.1.8 Pattern 3b v-link ADJ *that* je kupodivu (jde o jediný výskyt) jako první příklad uvedena věta s „insistent“, ale bez *that* (str. 129). Pokud nejde o chybu, šlo by o řídkou variantu vybočující ze vzorce. Zajímavé je, že *insistent* může být doplněno také o substantivní frázi (*Mr James was insistent to us that the acquisition was fully discussed.*). Jiná věc je, v jakém smyslu *insistent* vyjadřuje „opinion“. V oddílu 6.2 Graded adjectival patterns se v Tabulce 6-40 (s. 143) objevuje věta *Steve was among the greatest of American innovators - brave enough to think differently...* ilustrující vzorec i (v-link ADJ *enough* finite/non-finite clause). Vedle toho obsahuje další potenciální evaluativní vzorec, který by stál za prozkoumání: v-link *among the* superlative/comparative n.

V kap.7 Conclusions bych primárně čekal souhrnná zjištění za obě kap. 5 a 6, nikoli závěry z předchozí kap. 6. Do kap. 6 logicky patří i „unifikace“ vzorců nestupňovaných a stupňovaných adjektiv, tedy fakt, že i „non-graded adjectival patterns“ (alespoň některé) mohou obsahovat stupňovaná adjektiva. Je dobře, že autorka k propojení obou řad vzorců (Tab. 7-2) nakonec dospěla, ale je tu několik otázek. Za prvé, tento krok je metodologická záležitost a nepatří do závěru celé studie. Za druhé, při kvantifikaci výskytu non-graded patterns mluví autorka pouze o tokens a types (nikoli o lemmatech) a v kap. 6 jsem nikde nenašel zmínku o non-graded patterns, v nichž se adjektivum vyskytuje v komparativu. Při unifikaci autorka přesouvá položky z jedné kategorie vzorců do druhé, ale celkové počty zůstávají stejné. Naznačovalo by to, že stupňovaná adjektiva byla v „nongraded“ patterns od začátku. Za třetí, při „unifikaci“ vzorců, nechává řadu kolonek prázdných (označení x), což lze chápu tak, že zde unifikovat nelze. Možná to platí o užitém korpusu, ale nikoli obecně: u řady těchto vzorců lze nalézt výskyty se stupňovaným adjektivem (např. u non-graded Pattern 2 *there is something more important, more primitive, at work than ...*; a Pattern 5 *What is less clear is how such a reversal ... is to be achieved*). Tvrzení (s. 162), že v Obrázku 7-4 Vzorec 4 „can be considered the ‘emotion pattern’“, by si zasloužilo lepší formulaci v tom smyslu, že ačkoli tento vzorec častěji vyjadřuje opinion než emotion, z hlediska absolutních čísel je emoce v tabloidech vyjadřována tímto vzorcem častěji než všemi ostatními vzorci dohromady.

Díličí poznámky:

List of abbreviations: ADJ Adjective group, AdvG Adverb group – proč nesjednotit jako AdjG nebo ADV? Podobně: n Noun group, NG Noun group – proč dvojí označení?; PP Prepositional phrase, prep Prepositional phrase – proč dvojí označení?

Str. 1: The linguists who have focused their research on this field are Bednarek and Caple (2012), and Bednarek (2008a, 2008b, 2007b, 2006). – autoři a jejich práce se uvádějí v chronologickém pořadí

4: As the above quoted definitions show, linguists differ in their views on what constitutes evaluation. – Nežekl bych, že se liší v názorech, spíše se v definicích zaměřují na odlišné aspekty evaluace

4: comparative adjectives and adverbs, - in the comparative?

6: Chyba ve jméně Hunston (12x !): str. 6, 19 (Huston's terminology), str. 36, 37 (Huston, 2011: 120).str. 38, 39 (2x), 48: Huston and Sinclair (2000), str. 120, 133, 136, 169: Huston, S. and G. Thomson (2006) – vypadá to na vazbu na NASA

7: Apart from the lexis, grammatical constructions have also been found to carry evaluative meanings. According to Conrad and Biber (2000: 57), for instance, some adverbial constructions are evaluative. They use the term adverbial „stance markers“. – Příklady, které jsou zde uváděny, jsou vesměs ryze

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Univerzita Karlova

ÚSTAV ANGLICKÉHO JAZYKA A DIDAKTIKY

- lexikální (adverbia *definitely, probably, happily* a další), nikoli gramatické. Naopak skutečně gramatické prostředky (comparators, correlatives) zde ilustrovány nejsou.
- 27: zatímco v Tabulce 3-9 je uveden termín „unspecific“, v textu na s. 32 operuje se kategorií „unspecified“. Vzhledem k tomu, že nejde tak docela o synonyma, by bylo zajímavé vědět, co užívá Bednarek.
- 33: nepřesné znění publikace - 23 Quirk et al. (1985) *Comprehensive Grammar of English language* - A Comprehensive Grammar ...
- 43: **Pattern 6: PATTERNS WITH GENERAL NOUNS** - místo termínu „general words“ se někdy užívá termín „shell words“ (Tárnyiková)
- 46: poznámka pod čarou 38, příklad *It (would) be at huge as*
- 48: Hunston (sic) and Sinclair (2000) could be considered pioneers in uncovering the field of patterns - není zcela pravda, Hunston, Francis (Pattern Grammar, 2000) zmiňují v kap. 1 A Short History of Patterns jako svého předchůdce Hornbyho *A Guide to Patterns and Usage in English* (1954)
- 64: Opravdu lze adjektiva *eligible to, liable to*, považovat za striktně non-evaluative? Konkrétně *eligible* je v jednom významu definováno jako „desirable or suitable, esp. as a partner in marriage“ (COD), což mi připadá dosti hodnotící. Podobně *liable to* je definováno v COD jako „4 (foll. by to) exposed or open to (something undesirable)“. Také zde je hodnotící asociace, tentokrát negativní, dosti výrazné.
- 107: označení v tabulce vzorců (patterns) – nejde o „transcription“, nýbrž o „description“ či ještě lépe „pattern notation“
- References:** V bibliografii je autory třeba řadit chronologicky od nejstarší práce po nejnovější (viz chybné řazení u Bednarek); pokud má daný autor publikaci se spoluautorem (Bednarek and Caple), stojí za publikacemi prvního autora.
- 168: Bingham, A. and M. Conboy (2015) *Tabloid Century*. Oxford: Peter Lang. ???
- ibid.**: značné nadužívání výrazu „ibid.“: např. Hunston and Thompson, Evaluation in Text, ho užíli v celé publikaci 6x, zatímco v disertaci je jich přes 100 (téměř na každé stránce).

Jazykové připomínky:

- 28: As seen from Table 3-9, there are seven core parameters, which will be described below.; str. 49 the patterns with graded adjectives, which will also be comprised in the str. 102 expressions, which in isolation are neutral.; str. 116 - than the broadsheets, which intrinsically – chybné užívání čárky před defining relative clause
- 33, 61: we can see from the above **stated** taxonomy, the above **stated** categories – nadbytečné a nemístné formální
- 38 Due to the fact that Hunston and Sinclair consider evaluation **as** a central function – *consider* st (to be) st/adj
- 48: A long with a version starting with evaluative category, followed by thing evaluated 1, hinge, thing evaluated 2. – Along, chybí sloveso; The last Hunston and Sinclair’s graded adjectival pattern > Hunston and Sinclair’s last graded adjectival pattern
- 49: I do not regard Bednarek’s list complete since > regard as
- 49: present in the newspaper discourse of this thesis. And whether the graded adjectival patterns actually reflect Bednarek’s 2009 patterns. – jde o jedno souvětí
- 52: When newspaper discourse analysed, communicative and socio-economic context has to be considered (Bednarek and Caple, 2012: 20). – neúplná citace (chybí učité sloveso)
- 62, 64, ... 144: Similarly to = Like (rozhodně běžnější)
- 63: to find alternations to > alternatives
- 106, the most prone word category – a word category most prone to
- 115: via using the non-marked preference > by using the unmarked preference
- 129: Concerning the quantitative results pattern 3b is much less frequent than pattern 3a. > As to/As regards/Regarding the results, pattern 3b
- 148: (Table 6-46) The damage do my arm > to
- 166: the differences **in number** of evaluative expressions between the tabloids and the broadsheets are statistically significant; the differences are not as visible in the **number expressions, rather** in details of the expressions > in the number of, not as visible in the number of expressions as in the details ...
- 167: To sum up, the study has affirmed that the news discourse > confirmed that news discourse

Hodnocení: Hlavní výhrady, na které bych byl rád, aby doktorandka reagovala, jsou: proč referenční korpus při keyword analysis z článků na stejné téma; jaká byla kritéria pro řazení položek do kategorie emotion a hlavně opinion a pro rozlišování mezi nimi (zejména v popisu

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

ÚSTAV ANGLICKÉHO JAZYKA A DIDAKTIKY

„malého“ korpusu); proč nestejná velikost subkorpusů u obou zkoumaných korpusů; okomentovat ne vždy explicitní metodologii (tematika článků velkého korpusu, metoda vyhledávání vzorců, proč až dodatečná unifikace v závěru, otázka type–lemma). Je ovšem pravda, že i když se předmět zkoumání, evaluativní jazyk, může zdát jasný, disertace ukázala, že vůbec nejde o téma snadné. Kategorie „opinion“ (appreciation, judgement) odráží subjektivní postoj mluvčího a v principu je na různých úrovních přítomna patrně v každém textu (viz Hunston, Sinclair, 2000). Evaluace má přitom zjevně škálovitý a multidimenzionální charakter. Proto i když se s interpretacemi autorky někdy neztotožňuji, beru je jako podnět k diskusi. Jako celek se mi práce i přes některé výhrady líbí, teoretická část je zpracována pěkně, empirická část přináší kromě potvrzení poznatků předchozích studií také vlastní zjištění o tomto typu diskursu a může být dobrým východiskem pro jeho další výzkum. Po formální stránce je studie až na drobné výjimky (viz např. zpracování References) vcelku na slušné úrovni, ještě lépe je na tom po jazykové stránce. Nicméně v případě, že by se uvažovalo o vydání disertace (byť formou interního tisku), neškodilo by provést detailnější revizi.

Závěr: Předložená disertační práce Mgr. Petry Peldové splňuje nároky kladené na práce tohoto typu, a proto ji doporučuji k obhajobě s hodnocením „prospěla“.

V Praze dne 1. srpna 2017

prof. PhDr. Aleš Klégr